



Vy se ptáte, my odpovídáme

Studie

Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik?

leden 2022

Odpovídají

Petr Janský, Daniel Kolář

výzkumníci IDEA

Dotazy

1. Nepodařilo se mi najít, kolik celkově jednotlivé skupiny úředníků stojí celkem – přehlédl jsem to? Je to důležitá informace, která pomůže lidem zjistit, kolik ne/lze ušetřit snížením počtu “úředníků”. (s. 2)

2. V publikaci úzce definujete “úředníky” státní správy, ne celé veřejné správy. Veřejná správa zaměstnává ale 1 mil. osob, 20 % všech pracujících v ČR. Kolik zaměstnanců celé veřejné správy jsou “úředníky”? (s. 2)

3. Tady je mnohem zajímavější medián. Prostý průměr má slabou vypovídací hodnotu. Stačí o pár vedoucích více a výsledek je silně zkreslený. Nebylo by lepší opustit v takovýchto grafech a statistikách “průměrný plat” a uvádět “medián”? Nebo alespoň ten medián uvádět současně s průměrným platem? (s. 2)

4. Počty pozic – berete reálné fyzické FTE ve státní správě anebo tabulkové pozice, které slouží k tomu, aby z jejich alokovaného platu rozdělávaly bonusy? (s. 2)

5. Uvedli jste, že o státních úřednících nejsou k dispozici podrobnější informace, než z rozpočtů apod. To není pravda – MV ČR vydává pravidelnou ročenku “Veřejná správa v Česku”. (s. 3)

6. Úředníci a jejich odměny. Velké téma. Těžké dělat závěry, když pořádně nevíme, kolik v celé veřejné správě je “úředníků”. Jen pro 2 z 28 zemí nemá Eurostat data: pro ČR a BE. Navíc co zdroj, to jiné číslo. Začala bych hloubkovou inventurou. (s. 3)

7. Ještě by se zde měly uvést platy například vědeckých pracovníků a technických pracovníků AV ČR – to totiž je taky docela rozdíl ještě a stále je to státní zaměstnanec, respektive zaměstnanec na státním ústavu, nebo se platu? (s. 3)

8. Chtěl bych se zeptat, zda v průměrné mzdě jsou zahrnuty prémie a další odměny? A také, jak jsou evidováni ti, kteří pracují „na smlouvu“, tedy nejruznější poradci ministrů, z nich někteří jsou „zaměstnání“ ve státních podnicích v působnosti příslušného ministerstva... kvůli jejich velkému počtu. Zajímavé by bylo také rozpětí mezd. (s. 3-4)

9. Nevidím 22 mld. pro ministerstvo obrany. (s. 4)

10. Dost úzký výřez. Existuje ukazatel nákladovosti provozu státu? – to, co přímo nesouvisí s plněním společenské smlouvy. (s. 4)

11. Ještě nedávno křičeli Stanjura že 40 mld Kč je nezodpovědné zadlužení, teď se chlubí 280 mld. (s. 4)

1. Nepodařilo se mi najít, kolik celkově jednotlivé skupiny úředníků stojí celkem – přehlédl jsem to? Je to důležitá informace, která pomůže lidem zjistit, kolik ne/lze ušetřit snížením počtu “úředníků“.

Odpověď: Naše data nezahrnují odvody zaměstnavatele a další náklady na zaměstnance, takže jde o hrubé platy, nikoli o náklady práce. Výdaje na tyto hrubé platy za všechny zaměstnance jsou v příloze studie v *grafech A1, A2 a A4*. Pokud jde pouze o státní úředníky, tak pro ně jsou tyto výdaje za období 2003-2020 v *grafu A4* a v roce 2020 činily zhruba 32 miliard Kč (velká část z toho v neústřední státní správě, menší část v ostatní ústřední správě a na ministerstvech).

2. V publikaci úzce definujete “úředníky“ státní správy, ne celé veřejné správy. Veřejná správa zaměstnává ale 1 milion osob, 20 % všech pracujících v ČR. Kolik zaměstnanců celé veřejné správy jsou “úředníky“?

Odpověď: Veřejný sektor zaměstnává zhruba 1 milion osob (přepočtených na plné úvazky) – tedy ne veřejná správa, ale celý veřejný sektor. Platy necelé poloviny (464 tisíc) z tohoto milionu zaměstnanců veřejného sektoru byly v roce 2020 hrazeny přímo ze státního rozpočtu a z nich bylo v roce 2020 78 tisíc (17 % státních zaměstnanců) a tyto nazýváme státními úředníky. To můžeme říci díky relativně detailním informacím, které máme pro státní zaměstnance, jejichž platy jsou placeny přímo ze státního rozpočtu.

Pro ostatní státní zaměstnance nemáme takto detailní systematické informace a nejsme schopni říci, kolik jich pracuje v dalších částech veřejné správy, než je státní správa (například samosprávy – obce a kraje).

Jediné další informace ve Statistické ročence jsou, že, například pro rok 2018, z celkového počtu 993,3 tisíc zaměstnanců veřejného sektoru jich 319,6 tisíc pracovalo ve veřejných nefinančních podnicích, 1,6 tisíc ve veřejných finančních institucích a 672,1 tisíc ve vládních institucích (z toho 290,5 tisíc ústřední, 375,7 neústřední a 6,0 fondy sociálního zabezpečení) a jejich průměrné hrubé měsíční mzdy ve stejném členění.

3. Tady je mnohem zajímavější medián. Prostý průměr má slabou vypovídací hodnotu. Stačí o pár vedoucích více a výsledek je silně zkreslený.

Nebylo by lepší opustit v takovýchto grafech a statistikách “průměrný plat“ a uvádět “medián“? Nebo alespoň ten medián uvádět současně s průměrným platem?

Odpověď: V naší analýze průměrné platy počítáme podělením objemu výdajů na hrubé platy (bez pojistných odvodů zaměstnavatele) počtem zaměstnanců přepočtených na plné úvazky. Hodnoty takto vypočítaných průměrných platů odpovídají hodnotám průměrných platů ve statistikách publikovaných MF ČR). Jiné platové ukazatele, jako například mediány platů, tedy z dostupných agregátních údajů dopočítat nelze.

4. Počty pozic – berete reálné fyzické FTE ve státní správě anebo tabulkové pozice, které slouží k tomu, aby z jejich alokovaného platu rozdělovaly bonusy?

Odpověď: Skutečně zaměstnané FTE (*full time equivalent; ekvivalent plného pracovního úvazku*). V datech jsou počty i platy přepočtené na plné úvazky.

5. Uvedli jste, že o státních úřednících nejsou k dispozici podrobnější informace, než z rozpočtů apod. To není pravda – MV ČR vydává pravidelnou ročenku “Veřejná správa v Česku”.

Odpověď: Děkujeme za upozornění na tento relevantní informační zdroj. Pokud je nám známo, poslední ročenka je za rok 2020 publikovaná v roce 2021: Veřejná zpráva v České republice 2020, Výroční zpráva o stavu veřejné správy České republiky za rok 2020. Například na stranách 65-84 jsou relevantní informace o počtech zaměstnanců veřejného sektoru, ale ročenka na rozdíl od naší studie neobsahuje analýzu průměrných platů. Další relevantní zdroj může být Výroční zpráva o státní službě (poslední za rok 2019), popř. zveřejněná část systemizace služebních a pracovních míst, která dává představu o rozložení zaměstnanců do platových tříd; ve formě otevřených dat pak Ministerstvo vnitra zveřejňuje i organizační strukturu služebních úřadů, kde lze pro některé úřady najít počty zaměstnanců i na úrovni jednotlivých útvarů uvnitř úřadů.

6. Úředníci a jejich odměny. Velké téma. Těžké dělat závěry, když nevíme, kolik v celé veřejné správě je “úředníků”. Jen pro 2 z 28 zemí nemá Eurostat data: pro ČR a BE. Navíc co zdroj, to jiné číslo. (...) Začala bych hloubkovou inventurou.

Odpověď: Ano, nedostupnost těchto informací znesnadňuje mezinárodní srovnání. V naší studii se zaměřujeme na detailní zmapování počtu státních úředníků v Česku a jejich vývoj v čase.

7. Ještě by se zde měly uvést platy například vědeckých pracovníků a technických pracovníků AV ČR – to totiž je taky docela rozdíl ještě a stále je to státní zaměstnanec, respektive zaměstnanec na státním ústavu, nebo se pletu?

Odpověď: Ano, zaměstnanci Akademie věd jsou státní zaměstnanci a v našich datech a výsledcích je můžete najít pod zkratkou AV (viz *Graf 2, Graf A2, Graf A3*).

8. Chtěl bych se zeptat, zda v průměrné mzdě jsou zahrnuty prémie a další odměny? A také, jak jsou evidováni ti, kteří pracují „na smlouvu“, tedy nejružnější poradci ministrů, z nich někteří jsou „zaměstnání“ ve státních podnicích v působnosti příslušného ministerstva ... kvůli jejich velkému počtu. Zajímavé by bylo také rozpětí mezd.

Odpověď: V platech jsou zahrnuty platy podle vyplacených výplat, tj. celkový plat (základní složka, osobní ohodnocení, příplatek za vedení a další příplatky) plus mimořádné odměny. Naopak tam nejsou zahrnuty náhrady a ani další náklady práce, tj. např. odvody zaměstnavatele, stravenky, příspěvky do FKSP aj.

Jsou zde pouze platy lidí v pracovním nebo služebním poměru, tj. dohody či práce na fakturu nikoli. Ty jsou v rozpočtové dokumentaci vedeny v položce “Ostatní platby za provedenou práci.” Z těchto dat by šlo odvodit minimálně hrubě podíl práce odvedené v těchto jiných právních vztazích.

K tomu je dobré dodat, že alespoň z anekdotické zkušenosti je v této kategorii široké spektrum lidí - často se takto řeší de facto částečné úvazky, stejně jako ad hoc...

Pokračování odpovědi na další straně.

(Pokračování odpovědi na dotaz 8)

...spolupráce s experty nebo poradci, které zmiňujete (naopak poradci např. v kabinetu ministra, mohou být v běžném poměru, byť typicky v pracovním místě služebního, a v tom případě by v našich datech byli zahrnuti).

Rozpětí mezd bohužel z těchto agregátních dat odvodit nejde, k tomu by bylo třeba pracovat s individuálními nebo jinak podrobnějšími daty z informačního systému o platech, o kterém se ve studii zmiňujeme.

9. Nevidím 22 mld. pro ministerstvo obrany.

Odpověď: Pokud se jedná o kapitálové výdaje, tak ty budou zahrnuty pod českými či evropskými investicemi. Je také důležité si uvědomit, že náš graf zobrazuje pouze nárůsty oproti roku 2019, nikoliv celkové výdaje v absolutních částkách. Na úroveň jednotlivých investičních projektů jsme v naší analýze nešli, i kvůli komplikované struktuře a dostupnosti dat.

10. Dost úzký výřez. ... Existuje ukazatel nákladovosti provozu státu? – to, co přímo nesouvisí s plněním společenské smlouvy.

Odpověď: Záměrně jsme se zaměřili jen na ty výdaje, které za poslední 3 roky významně narostly či poklesly – na detailní analýzu všech výdajů by 10 stran studie určitě nestačilo. Co se týče vašeho dotazu na plnění společenské smlouvy, to záleží na tom, jak ji definujeme.

V širší definici v podstatě každý výdaj státního rozpočtu přispívá k plnění společenské smlouvy, byť je otázka jak efektivně. To je i jeden ze závěrů naší studie, že ono výrazné navýšení rozpočtu během tří let má poměrně prozaické vysvětlení – že je zkrátka důsledek politik předchozí vlády. S těmi můžeme či nemusíme souhlasit, ale nejspíše bychom to nenazvali plýtváním či neefektivitou.

11. Ještě nedávno křičeli Stanjura, že 40 miliard Kč je nezodpovědné zadlužení, teď se chlubí 280 mld.

Odpověď: Nechceme hodnotit politické deklaráce, nicméně platí základní logika: Každých 100 miliard Kč deficitu bude při současných úrocích na státních dluhopisech znamenat výdaj přes 3 miliardy Kč každý příští rok.

Máte další dotazy? Kontaktujte nás: